گۆڤارا زانستێن مرۆڤایەتی یا زانکۆیا زاخۆ
مجلة العلوم الانسانية لجامعة زاخو
Humanities Journal of University of Zakho (HJUOZ)
Vol. 9, No. 1, pp. 18–28, March -2021
hjuoz.uoz.edu.krd
p-ISSN: 2664-4673
e-ISSN: 2664-4681
journals.uoz.edu.krd

ڕۆلێ تەکنیکا مۆنۆلۆگێ د پێشدابرنا ڕویدانێن ڕۆمانێدا

"ڕۆمانا "هەوارا نەبهیستی" یا (باڤێ نازێ) وەك نموونە"

شڤان قاسم حەسەن

پشکا زمانێ کوردی، فاکولتییا زانستێن مرۆڤایەتی، زانکۆیا زاخۆ، هەرێما کوردستانێ ــ عیراق.

وەرگرتن: 2020/12 پەسەندکرن: 2021/01 بەلاڤکرن: 2021/03 https://doi.org/10.26436/hjuoz.2021.9.1.661

پوختە :

ڕۆمان وەکو ژانرەکێ ئەدەبییێ گرنگ و بەرفرەهـ ژ جورێ ئەدەبیاتا داستانی، ئەگەر نەبێژین هەموو، بەلێ پرانییا ڕەگەز و تەکنیکێن ڤەگێڕانکی ب خۆڤە دگریت. هەلبەت ئەڤان ڕەگەز و تەکنیکان پەیوەندییەکا زنجیرەیی ب هەڤدووڤە هەیە و گەلەك جاران دبنە تەواوکەرێن هەڤدوو یانژی دروستکەرێن هەڤ؛ بۆ نموونە بیێ هەبوونا کارەکتەران دیالۆگ دروست نابن، دیسان بێی هەبوونا کارەکتەر و دیالۆگان، چ ڕویدان و ململانێ دروست نابن و... هتد. مۆنۆلۆگ – ب جورێن خۆڤە – مینا تەکنیکەکا خودان باندۆر و هەستیار د بەرهەمێن ئەدەبی ب گشتی و ڕۆمانێدا ب تایبەتی، ڕۆلەکێ مەزن دگێڕیت کو ئەگەر ڕۆماننڤیس کەسەکێ شارەزا بیت، دێ شێت ب باشترین شێوە مفای ژ ڤێ تەکنیکا هەستیار وەربگریت و ژ لایێ تەکنیکیڤە ڕۆمانا خۆ پێ خورت و دەولەمەند بکەت. (باڤێ نازێ) وەك ڕۆماننڤیسەکێ ب ئەزموونێ کورد، د ڕۆمانێن خۆدا مفایەکێ مەزن ژ تەکنیکا مۆنۆلۆگێ وەرگرتییە و شیایە ئەڤێ تەکنیکێ بێخیتە ل ژێر خزمەت و پێشڤەبرنا ڕەگەز و تەکنیکێن دیترێن ڕۆمانێن خۆ ب تایبەتی ڕەگەزێ ڕویدانێ کو تەکنیکا مۆنۆلۆگێ ئاراستە و ڕەوتا ڕویدانێن ڕۆمانا وی، گوهورینێ ب سەر دا دهینیت، لەورا کەرەستێ ڤێ ڤەکۆلینێ ڕۆمانەکە ژ ڕۆمانێن (باڤێ نازێ) یا ب ناڤێ "هەوارا نەبهیستی"، کو ئەڤ پرۆسێسا ناڤبری زۆر ب شارەزایانە و هەستیارانە سەرەدەری لگەل هاتییەکرن و تەکنیکا مۆنۆلۆگێ – ب جورێن خۆڤە – ل گەلەك جهێن ڤێ ڕۆمانێ دبیتە ئەگەرێ بەرڤ پێشڤەبرنا ڕویدانێن وێ؛ ژ بەر ڤێ چەندێ ناڤونیشانێ ڤێ ڤەکۆلینێ ل ژێر ناڤێ ((ڕۆلێ تەکنیکا مۆنۆلۆگێ د پێشڤەبرنا ڕویدانێن ڕۆمانێدا – ڕۆمانا "هەوارا نەبهیستی" یا (باڤێ نازێ) وەك نموونە –)) دا هاتییە هەلبژارتن.

پەیڤێن سەرەکی: ڕۆمان، تەکنیك، پێشدابرن، مۆنۆلۆگ، ڕویدان.

1. پێشەکی

1.1. ناڤونیشانێ ڤەکۆلینێ:

ئەڤ ڤەکۆلینە ل ژێر ناڤونیشانێ ((ڕۆلێ تەکنیکا مۆنۆلۆگێ د پێشڤەبرنا ڕویدانێن ڕۆمانێدا – ڕۆمانا "هەوارا نەبهیستی" یا (باڤێ نازێ) وەك نموونە –)) یە.

2.1. ڕێبازا ڤەکۆلینێ:

ل دویڤ ناڤونیشان و سروشتێ ڤەکۆلینێ، ئەو ڕێبازا ڤەکۆلینێ یا کو لگەل ڤێ بابەتی ژ بۆ شرۆڤەکرن و سەلماندنا وێ یا گونجایی بیت، ڕێبازا وەسفی – شرۆڤەکارییە، لەورا مە مفا ژ ڤێ ڕێبازا ڤەکۆلینێ وەرگرتییە.

3.1. سنوورێ ڤەکۆلینێ:

تەکنیکا مۆنۆلۆگێ و کاریگەریا وێ ل سەر پێشدابرنا ڕویدانایە د ڕۆمانێدا، ب تایبەت د ڕۆمانا هەوارا نەبهیستیدا.

4.1. گرنگییا ڤەکۆلینێ:

گرنگییا ئەڤێ ڤەکۆلینێ د وێ چەندێدایە، کو ڕۆمانا "هەوارا نەبهیستی" وەکو ڕۆمانەکا مێژوویی – کەتواری، خودان ڕویدانێن جورەبەجورە، کو ب شێوەیێن جیاواز هاتینە ڤەگێڕان، ئانکو پرانییا ڕەگەز و تەکنیکێن ڤەگێڕانکی دکەڤنە د خزمەتا پێشدابرنا ڕویدانێن ئەڤێ ڕۆمانێدا. کو د شیاندا هەیە وەکو کەرەستەیەکێ خاڤێ

دەولەمەند د ڤی بیاڤیدا مفا ژ بۆ ڤەکۆلینکرنێ ژێ بهێتە وەرگرتن و ڕۆل گێرانا تەکنیکا مۆنۆلۆگێ د ڤی بیاڤیدا، بەرجەستە بکەین.

5.1. گریمانێن ڤەکۆلینێ:

د پرۆسێسا ب ئەنجام گەهاندنا ئەڤێ ڤەکۆلینێدا، مە دڤێت ئەوێ چەندێ ب ئاوایەکێ زانستی و ئەکادیمی بسەلمینین: ئەرێ چ گرێدانەکا ئۆرگانی دناڤبەرا تەکنیکا مۆنۆلۆگێ و ڕەگەزێ ڕویدانێدا هەیە؟ ئەرێ مۆنۆلۆگ دشێت ئەرێ مۆنۆلۆگ دشێت ڕۆلی خۆ د پێشدابرنا ڕویداناندا وەکو تەکنیك ژ بۆ پێشکەڤتن و پێشڤەچوونا ڕۆمانێ بگێریت؟ ئەرێ هەڤ گونجان د ڤی بیاڤیدا هەیە یان نە؟

6.1. پشکێن ڤەکۆلینێ:

ئەڤ ڤەکۆلینە ژبلی پێشەکی و ئەنجامان ژ دوو پشکان پێکدهێت، پشکا ئێکی یا تیۆرییە و (مۆنۆلۆگ و ڕویدان) ب خۆڤە دگریت ، ل سەر ڤان سەرەبابەتان دابەش دبیت: (پەیڤ و زاراڤێن مۆنۆلۆگێ)، (تێگەهـ و پێناسێن مۆنۆلۆگێ)، (ڕۆل و گرنگییا تەکنیکا مۆنۆلۆگێ)، (جورێن مۆنۆلۆگێ: مۆنۆلۆگا ڕاستەوخۆ، مۆنۆلۆگا نەڕاستەوخۆ، مۆنۆلۆگا ڤەگێڕانکی و مۆنۆلۆگا شەپۆلا هۆشی)، (ڕەگەزێ ڕویدانێ)،(تێگەهـ و پێناسێن ڕویدانێ)، (جورێن ڕویدانان ل دویڤ گرنگییا وان: ڕویدانێن لاوەکی، ڕویدانێن سەرەکی). پشکا دوویێ ب ناڤونیشان (پراکتیککرن ل سەر دەقێ ڕۆمانا "هەوارا نەبهیستی"یە) و پراکتیزەکرنە ل سەر ڕۆلێ مۆنۆلۆگێ د پێشدابرنا ڕویدانێن ڕۆمانێدا

2. مۆنۆلۆگ و ڕویدان

1.2. تەکنیکا مۆنۆلۆگێ:(Monologue)

1.1.2. پەیڤ و زاراڤێن مۆنۆلۆگێ:

سەبارەتی پەیڤا "مۆنۆلۆگ"ـێ هەر وەکو ژ پێکهاتا وێ یا ئاشکرا، پەیڤەکا لێکداییە، پەیڤا مۆنۆلۆگ ب خۆ) پەیڤەکا یوونانیە کو (Monologes)دهێتە درکاندن و ژ دوو بەشان پێکدهێت، (Monos)ب واتایا "ب تنێ یان تاك" و (Legein) ژێ ب واتایا "ئاخفتنێ" دهێت. ئەڤ زاراڤە د زمانێ یوونانیدا، ب ڕامانا "ب تنێ ئاخفتن یان تاك ئاخفتن" دهێتە بکارهینان ((خلج، منصور: 1383: 117). کەواتە (مۆنۆلۆگ) د بنەکۆکا خۆدا، پەیڤەکا یوونانییە و هاتییە د ناڤ زمانێن ئەورۆپیدا و گەلێ کورد ژێ ئەڤ پەیڤە وەکو زاراڤەکێ جیهانی، وەکو خۆ وەرگرتییە و د جور و بیاڤێن جورەبەجورێن ئەدەبیدا، مفا ژێ وەرگرتییە.

2.1.2. تێگەهـ و پێناسێن مۆنۆلۆگێ:

بەری ئاخفتنێ ل سەر ڤی تەکنیکێ بکەین و وەکو بیاڤەکێ ئەدەبی ڕوهنڤەکەین، د ژیانا مە هەموویاندا ــ د هەموو ڕەوشێن ژیانێدا ــ ئەڤ تەکنیکە ڕەنگڤەددەت و ژ لایێ هەر کەسەکێڤە، مفا ژێ دهێتە وەرگرتن و بکارهینان" چ د ئەوان بیاڤێن کو مرۆڤ ل گەل کەس یان کەسانێن دەورۆبەردا دئاخڤیت و ب هەر شێوە و بیانوویەکێ ئەو بەرسڤا ئاخفتنا مە نەدەن، یانژی دەمێ مرۆڤ ل ژێر کاریگەری و ڕەوشێن جودا جودایێن ژیانێ، هندەك دەمان دکەڤیتە بیاڤێ ئاخفتنا ل گەل ناخ و ویژدانا خۆ، ئانکو ئەو ئاخفتنا کو مرۆڤ بکەت و چ بەرسڤ ژ لایێ کەسانێن بەرامبەر و ئاخفتنکەرانڤە نەبیت (بەیاتلی، قاسم: 2013: 32).

ڤەکۆلەرێ فرەنسی (ئێمیل بێنڤینیست)(1) پێناسەیەکا سەرەنجڕاکێش دەربارەیی تێگەهێ مۆنۆلۆگێ پێشکێشدکەت، دەمێ دبێژیت: د مۆنۆلۆگێدا هەڤرکی و قەیرانەکا دەروونی دهێتە خویاکرن و مرۆڤ ژ بۆ دەربرینا ئەڤێ هەڤرکی و قەیرانا دەروونی، کارەکێ مەزن ئەنجامددەت، ئەو ژی بریتییە ژ پارڤەکرنا خۆ ل سەر دوو پشکان، بەشێ ئەزێ ئاخفتنکەر و بەشێ ئەزێ گوهدار، کو ئەو ب تنێ یێ بەرهەڤە (حەسەن، شڤان قاسم: 2019: 78 – 79).

هەلبەت گەلەك پێناسە بۆ ڤێ تەکنیکێ گرێدایی ب جور و ژانرێن جیاوازێن ئەدەبیڤە هاتینەکرن، ژ وان پێناسان بەری هەر تشتەکێ مۆنۆلۆگ وەکو ((دیالۆگا خۆدییا کەسۆکی دهێتە ل قەلەمدان)) (الصالحی، فواد: 2001: 54). د پێناسەکا مۆنۆلۆگێدا کو تەکەزییێ ل سەر ڕۆلێ ڤەگێڕانییێ وێ دکەت، دەما دبێژیت: ((مۆنۆلۆگ قسە لەگەڵ خۆ کردنە لە ناخەوە، واتە: بە بێ دەنگ و تەنیا و لە ناو زەیندا. جۆرە گێڕانەوەیەکە تێیدا ئەزموونەکانی ناوەوە و سۆزی کارەکتەری چیرۆك لە ئاستە جیا جیاکانی، زەین لە لە قۆناغی پێش قسەکردن دەنوێنێ و ئاشکرا دەکرێن)) (موفتی، پەری ساڵح: 2012: 229). دیسان د پێناسەکا دیترا تەکنیکا مۆنۆلۆگێ کو دەسەلات و نێڕینا نڤیسەری ل سەر دەقێ ئەدەبی ئاشکرا دکەت، ئەوا دبێژیت: (مۆنۆلۆگ نزمکرنا دەنگ و ئاگەهیێن هەیی د تێکستەکێ ئەدەبیدا ب ڤەگێڕانەکا تاکانەیە، کو نڤیسەر ل سەر دەقی دسەپینیت) (مکاریك، ایرنا ریما: 1385: 98). هەروەها د پێناسەکا دیترا تەکنیکا مۆنۆلۆگێدا وەسا هاتییە کو مۆنۆلۆگ پێکهاتییە ژ ((ئەو دووانەیە کە لە ناخێکی شڵەژاو دێتەدەرێ، کاراکتەر لەگەڵ هێزێکی نادیار و خۆدی خۆی دێتە دووان)) (عەبدوڵلا،

پەروین: 2008: 81)، ئانکو مۆنۆلۆگ ئەو ئاخفتن و دانوستاندنە، ئەوا کو ژ ناخەکێ کویر و تێکچوویی و نە ئاسایی دهێتەدەرێ و کارەکتەر ل گەل ئەوێ هێز و گڤاشتنا نەدیار، ئەوا کو ل سەر دەروونی وی هەی، دهێتە ئاخفتنێ و دئاخڤیت هەتاکو ب رێکا مۆنۆلۆگێ، ناخێ خۆ یێ نەهایدار و تێکچووی، ئارام و تەنا بکەتن.

ل دویماهییێ ئەم دشێین بێژین مۆنۆلۆگ ئاخڤتنەکا تاکەکەسییە، چێدبیت ب گوهدار یان بێی ئامادەبوونا گوهداری دروست دبیت، ب گۆتنەکا دی، مۆنۆلۆگ ئاخفتنا بێ دەنگ یان ڤەژەنا زەینییە" ب ڤێ واتایێ کو هزر یان ئاخڤتنا کارەکتەرێ رۆمانێ بهێتە دەربرین (صرفی، محمدرچا" اسفندیاری، مهسا: 1391: 131). کەواتە هەر وەکو ژ ڤێ پێناسێ و پێناسێن بووری بۆ مە خویا دبیت، تەکەزییا دانەنیاسینا مۆنۆلۆگێ ل سەر تاکەکەسەکێ و ئاخفتنا وی لگەل خۆ ب دەنگ و بێ دەنگ، لگەل ناخ و رامانێن خۆیە، بێی کو پشتبەستنێ ل سەر کەسانێن دەورۆبەرێ خۆ بکەت.

3.1.2. رۆل و گرنگییا تەکنیکا مۆنۆلۆگێ:

هەلبەت هەر تەکنیك و رەگەزەکێ ڤەگێرانەکی د هەر جور و ژانرەکێ ئەدەبیدا، ل دویڤ رێژەیا کاریگەری و باندۆرا خۆ، رۆل و گرنگییا خۆ د بەرهەمێ ئەدەبیدا هەیە. مۆنۆلۆگ ژی وەکو تەکنیکەکا هەستیار و ب باندۆر، رۆلەکێ مەزن د ئەدەبیاتا داستانی و دراماییدا دگێریت، ب تایبەتی ژی د ژانرێ رۆمانێدا. مۆنۆلۆگ وەکو وی چەکێ کاریگەرە یێ کو رۆماننڤیس ب هاریکارییا وی ((لایەنە شاراوەکانی دەروونی کەسایەتیەکان دەخاتەڕوو)) (خدر، رێزان رەحمان: 2012: 175)، واتە وی دەمێ کو تەکنیکا ((دیالۆگ نەتوانێت گوزارشت لە زمان و باری دەروونی ناخەپەنگ خواردووەکەی کارەکتەر و نووسەر بکات)) (عەبدوللا، پەروین: 2008: 81)، دێ وێ گاڤێ تەکنیکا مۆنۆلۆگێ رۆلێ خۆ د بەرهەمێ ئەدەبیدا گێریت" چونکی مۆنۆلۆگ ((دەربڕینی دەنگێکی ناڕەزاییی خۆدە بەرامبەر بە هەموو کێشە و حەزە چەپێنراوەکان، راسترین و واقیعیترین دەربڕینە، ناتوانرێ بە ئاشکرا و پڕ بە دەم هاوار بکرێ و دەربڕدرێ)) (موفتی، پەری سالح: 2012: 230). دیسان ئەم دشێین ل بەر تیشکا ئەوێ چەندا کو مە گۆتی، ئاماژێ ب رۆل و گرنگییا تەکنیکا مۆنۆلۆگێ د رۆمانێدا بکەین، ب وێ چەندێ کو مۆنۆلۆگ ((لە ڕێگای وێناکردنی ناخی کارەکتەرەوە، تیشك دەخاتە سەر ڕەوتی ڕووداو و ئەو زانیارییانەی لە بارەی ڕووداوەکە دەخاتە ڕوو، کە تەکنیکەکانی دیکەی وەکو دیالۆگ و وەسف نەیانتوانیوە ئەو قووڵاییانە ئاشکرا بکەن)) (رەحمان، عەبدوللا: 2012: 176)" ئانکو ل ڤێرێ ب ڤێ رۆل گێرانێ، رۆماننڤیس ب مفا وەرگرتنا ژ تەکنیکا مۆنۆلۆگێ، ئەڤی ئەرك و رۆلێ هەستییار دئێخیتە ل سەر ملێن تەکنیکا مۆنۆلۆگێ و پرۆسێسا پێشکەڤتنا و پێشڤەچوونا رویدانێن رۆمانا خۆ، بەرەڤ پێشڤە دبەت.

ئەم دشێین بێژین کو تەکنیکا مۆنۆلۆگێ ژبلی هندێ کو گرنگییێ ب ناخ و دەروونێ کارەکتەری ددەت و دبیتە خویاکەرا وان ژ بۆ دەربرینێ، دیسان مۆنۆلۆگ ئامرازەکە کو دکاریت ببیتە ((خویاکەرا هزروبیر و بۆچوونێن کارەکتەری)) (بولتون، مارجوری: 1386: 92) د بەرهەمێن ئەدەبیدا و ب تایبەتی د ژانرێ رۆمانێدا. کەواتە دەمێ کو رۆماننڤیسی د رۆمانا خۆدا نەڤێت ب دیالۆگەکێ ببیتە ئەگەرێ دروستبوونا ململانێ دناڤبەرا کارەکتەرێن خۆدا دروست بکەت، ئەڤجا تەکنیکا مۆنۆلۆگێ بۆ ڤێ چەندێ دێ باشترین چارەسەری و شێوەیێ کاریگەر بیت، هەلبەت ئەڤێ رۆل گێرانا مۆنۆلۆگێ ب رێکا کارەکتەری مەرجێن خۆ هەنە و پێدڤییە ل سەر سێ بنیاتان یا جێگیر بیت، ئەو ژی: 1. پێویستە مۆنۆلۆگیست ب باشی ل گەل خۆ و دەروونێ خۆ، یێ ئاشنا بیت" 2. ژ لایێ زمانیڤە، یێ بهێز بیت" 3. ب دەنگەکێ بەرز و راشکاوانە، ل دەڤ خۆ دەربرینێ ژ هزروبیر و باوەرییێن خۆ بکەت (بولتون، مارجوری: 1386: 90).

4.1.2. جورێن مۆنۆلۆگێ:

هەلبەت تەکنیکا مۆنۆلۆگێ وەکو رەگەز و تەکنیکێن دیترێن ئەدەبی، ژ لایێ پسپۆر و رەخنەگرێن ئەدەبیڤە، ل دویڤ بەرچاڤ وەرگرتنا هندەك بنەما و تایبەتمەندییان، ل سەر چەندین جورێن جیاواز پارڤەکرینە، کو بەربەلاڤترین دابەشبوونا جورین مۆنۆلۆگێ د ئەدەبیاتێدا ب گشتی و ب تایبەتی ژی پەیوەندیدار ب ژانرێ رۆمانێڤە، ئەڤ دابەشکرنا ژێری ل دویڤ رۆل گێران و رەوتا پێشڤەبرنا رویدانان ژ لایێ کارەکتەرێن رۆمانێڤە هاتینە پارڤەکرن:

1.4.1.2. مۆنۆلۆگا راستەوخۆ:

ئەڤ جورە ب ئێك ژ جورێن هەرە سەرەکییێن مۆنۆلۆگێ دهێتە هەژمارتن، کو تێدا قارەمان ب شێوەیەکی ڕاستەوخۆ ل گەل خۆ دئاخڤیت و ((بابەخ بە دەست تێوەردانی نووسەر نادرێت، هەر وەك چۆن وا دانانرێت کە هیچ جۆرە گوێگرێك بوونی هەبێت)) (مەجید، دیار فایەق: 2013: 25)، واتە گرنگییێ ب دەستکارییێن نڤیسەری نادەت، هەر وەکو چاوانێ هەبوونا گوهداری یا گرنگ نینە، هەروەسا دەربارەی دەمی ژی، د ئەڤی جوریدا یێ دەست ب سەرداگرتی نینە، دبیت دەمەکێ بووری یان دەمەکێ رانەبردوو بیتن، بەلێ پرانییا جاران

دەمێ داهاتییە" چونكی كاراكتەر هزر د (مەجید، دیار فایەق: 2013: 25) داهاتوو دا دكەتن ((بۆ ئەو مەبەستەش ئەكتەر لە ڕێگەی بەكارهێنانی جێناوی كەسی یەكەمی تاكەوە (من/م) ڕاستەوخۆ لەگەڵ خۆدی خۆی دەدوێت)) (ئەڵوەنی، نەجم خالد: 2006: 19)" كەواتە ئەكتەر ب ڕێكا جهناڤێ كەسێ ئێكێ یێ تاك ل گەل خۆ ب خۆ دئاخڤیت، هەروەسا سەرەڕای ئەڤێ چەندێ كو (كەسێ دی جهێ خۆ هەیە ل ناڤ ئاخڤتنا كاراكتەری، بەلێ كاراكتەری پێدڤی ب بەرسڤا كەسێ دی نینە) (حسین، عەتا ڕەشید: 2012: 130)" چونكی د ناڤ زاتێ خۆدا و ل گەل خۆ دئاخڤیت و ئەو تشت گرێدایی هۆش و دەروونی ئەوینە.

2.4.1.2. مۆنۆلۆگا نەڕاستەوخۆ:

هەر وەكو ژ ناڤێ وێ یێ دیار، یا ئێكسەر و ڕاستەوخۆ نینە، كاراكتەر ب شێوەیەكێ ڕاستەوخو نائاخڤیت، بەلكو ((حیكایەتخوان لەسەر زاری كارەكتەرەوە لە چوارچێوەی ئەو بابەتە، ڕووداو دەیخاتەڕوو)) (مستەفا، ڕێزان عوسمان: 2008: 214) مەبەست ژێ ئەوە كو ڕۆماننڤیس ل جهێ كاراكتەری دئاخڤیت، ب واتایەكا دی پەیام و زانیاری ژ كاراكتەی بۆ ڕۆماننڤیسی و ژ ڕۆماننڤیسی بۆ گوهداری، ((كە لە شوێنی ڕاناوی كەسی یەكەمی تاكی (من) ڕاناوی كەسی دووەم و سێیەمی تاكی (تو، ئەو) تێدا بەكاردەهێنرێت، جۆری ئەم دوو ڕاناوەش پەیوەندی بە گۆشەنیگای كەسایەتییەكەوە هەیە)) (خدر، ڕێزان ڕەحمان: 2012: 178)، كەواتە مەرەم ژێ ئەوە كو ل جهێ جهناڤێ كەسێ ئێكێ، جهناڤێ كەسێن دوویێ و سێیێ یێن تاك بكاردهێن و ئەڤان جورە جهناڤان ئەركەكێ جهگورکی هەیە.

3.4.1.2. مۆنۆلۆگا ب ڤەگێران ب (تەداعی):

ئەڤ جورێ مۆنۆلۆگێ ژ هەر دوو جورێن بووری جودایە و یا گرێداییە ب دەمێ بوورییێ تاكەكەسی (كاراكتەری)ڤە و كار و ڕوویدانێن بووری ب خۆڤە دگریت، ب گۆتنەكا دی ((جۆرێكە لە مۆنولۆگی ناوەوە بە هۆی پشت بە یاد و بیرەوەری و زانیارییەكانی زەین (الزهن) دەبەستێت بۆ وێنە و دەنگ و ڕەنگ و بۆن بەرزی و نزمی)) (ڕەسووڵ، شوكریە: 2005: 79)، كەواتە ئەڤ جورە پشتبەستنێ ل سەر بیرەوەری و زانیاریی و بووریێ كاراكتەری یێن هۆشی دكەت" چونكی ((ئەڤ هەمی پێزانینە ب ڕێكا هەستێن مرۆڤی هاتینە كۆمكرن، و ب ئەگەرێ وێنەیەكێ ژ دەرڤە یان بێهنەكێ، یان ڕەنگەكێ، یان دەنگەكێ دهێنە ئازراندن، ڕویدانەكا ڕابردوو یا عونبارکری دهێتە بیرا مرۆڤی، و ل ڤی دەمی گرێدان دناڤبەرا هەردوو ڕوویدانێن كەڤن و نوودا دروست دبت)) (حاجی، نەفیسا ئسماعیل: 2005: 113). ئانكو ئەڤ زانیارییێن كو ل دەڤ هەر كەسەكێ هەین ب ڕێكا هەستەكێ و د بەرهەمێ ئەدەبیدا و ب تایبەتی ژی د ڕۆمانێدا هاتینە كۆمكرن، ئەڤ هەستێ كەڤنێ كاراكتەری ب ڕیكا ئەڤی جورێ مۆنۆلۆگێ دهێتە دەربڕین.

4.4.1.2. مۆنۆلۆگا شەپۆلا هووشی:

د ئەڤی جورێ مۆنۆلۆگێدا زانیاری و ڕویدان ب شێوەیەكێ زنجیرەیی و ئالۆز و دابڕای دهێنە ڤەگێران، هەروەسا ڕوویدان بلەز و نشكاڤی و لەناكاو دهێنە گوهورین، كو قارەمان ژ تەوەرەك و بابەتەكێ ڕاستەوخۆ دچیتە بابەت و تەوەرەكێ دی، ئەڤ دەملدەست چوونا كاراكتەری ب شێوەیەكێ ئاشكەرایە كو خوێنەر هەست پێ دكەتن، هەروەسا ((شەپۆلی هووش، پلەیەكێ ژ مۆنۆلۆگا ڕاستەوخۆ زێدەترە، شۆڕ دبتە ناڤ ناخێ كەسان)) (حاجی، نەفیسا ئسماعیل: 2005: 113)" كەواتە ئەڤ جورە ب هویری دچیتە دناڤ ناخێ كاراكتەراندا و ڕویدانێن وێ ب شێوەیەكێ تێكەل دهێنە ڤەگێران ((تەنیا یەك كەس بە درێژایی ڕۆمانەكە بێ وەستان دەدوێ)) (ڕەسووڵ، شوكریە: 2005: 75)، ئانكو هەر ژ دەستپێكێ هەتا دویماهیكێ، ب تنێ تاكەكەسەك (كارەكتەرك) ب كارێ ڤەگێڕانا ڕویدانان ڕادبیت.

2.2. ڕەگەزێ ڕویدانێ:

ڕویدان وەكو ڕەگەزەكێ سەرەكی و ئاڤاكەرێ هەر بەرهەمەكێ ئەدەبی، خودان گرنگی و سەنگا خۆیە. ئەڤێ ڕەگەزی ب شێوەیێن ڕاستەوخۆ و نەڕاستەوخۆ پەیوەندیەكا ب هێز و توندوتولێ یا لگەل هەموو ڕەگەز و تەكنیكێن دیتردا هەی، حەتا وی ڕادەیی كو ئەگەر د بەرهەمێ ئەدەبیدا چ ڕویدانەك نەبیت، ئەو بەرهەمە یێ بێ گیانە و نابیتە جهێ سەرەنجراكێشانێ و نەشێت باڵا خواندەڤانێ بۆ لایێ خۆ ڕاكێشیت و ناهێتە پەسەندكرن" چونكی هەر وەكو هاتییە گۆتن (ڕویدان واتە گوهورین، ب واتایەكا دی، هەر ڕویدانەك د ڕۆمانێدا گوهورینەكا واتادار د ڕەوش و هەڵومەرجێن ژیانا كارەكتەرەكێدا دئەفرینیت، كو ل سەر بنەمایێ بوها، دەربڕین و سەربوڕەكێیە) (مك كی، رابرت: 1387: 24).

1.2.2. تێگەهـ و پێناسێن ڕویدانێ:

ڕویدان وەكو ڕەگەزەكێ خودان باندۆر و ئاڤاكەرێ هەر بەرهەمەكێ ئەدەبی ب گشتی و ڕۆمانێ ب تایبەتی، ب گەلەك شێوەیان هاتییە پێناسەكرن، كو ل ڤێرێ دێ ئاماژێ ب چەند پێناسەیەكان دەین. د

پەرتووکا "فرهنگ ادبیات و نقد" دا، تێگەهێ ڕویدانێ ب دوو واتایانڤە گرێددەت، کو ئەو ژی پێکدهێن ژ: ((یەکەم: چیرۆکا سەرەکی (و ب زاراڤێ سینەمایی "ڕەوت و ڕێرەوا چیرۆکییا") دەڤێن درامایی، ڕۆمان، کورتەچیرۆك، هەلبەستەکا ڤەگێرانکی و... هتد. دوویەم: زنجیرەیەکا بوویەرێن سەرەکی کو ب هەڤرا گرێیێ پێك دهینن)) (کادن جی. ای: 1386: 10)" کەواتە مەبەست ژ ڤان هەر دوو واتایان ئەوە، کو ڕویدان وەکو ڕەگەزەکێ سەرەکی، پەیوەندییەکا زنجیرەیی یا لگەل ڕەگەز و تەکنیکێن دیتر هەی، هەر وەکو ڤێ پێناسێ کو ئەڤی تێگەهی دووپات دکەت، دەمێ دبێژیت ((ڕویدان ململانا کارەکتەرانە، ژ ئەنجامێ هەلویست و هەلچوونان لگەل خەلکەکێ، کو ل دەم و جهەکێ دەستنیشانکریدا پەیدا دبیت)) (عبدالله، عدنان خالد: 1986: 82).

د پێناسەکا ڕویدانێدا هاتییە کو ڕویدان بریتییە ژ (زنجیرەیەکا پێکڤەگرێدایا بوویەرێن یەکگرتی و واتادار، کو ل دویڤ ئێك دهێن، وەك بەراهی و ناڤەڕاست و دویماهییێ، سیستەمەکە ژ ل دویڤ یەك هاتنا هەژمارەکا کریاران) (پرێنس، جیرالد: 2011: 20). وەکو ژ ڤێ پێناسێ بۆ مە ئاشکرا دبیت، پێویستە ڕێرەوا ڕویدانان یا ڕێکخستی بیت و خودان دەستپێك و ناڤەڕاست و دویماهیك بیت، هەتاکو ئەم بکارین بێژین ئەو ڕویدانە. د پێناسەکا دیتردا کو تەکەزییێ ل سەر ئێکگرتنا بەشێن ڕویدانان و هێلێن پێشکەڤتنا وان ب شێوەیەکێ ڕێکخستی و زنجیرەیی دکەت، دبێژیت: هەر ڕویدانەك ژ (کۆمەکا بوویەر و پێشهاتان پێکدهێت، کو ئەگەر پارچەیەك ژ ڤان بوویەران بهێتە لادان، یانژی گوهۆڕین د جهێ واندا بهێتەکرن، وی دەمی ئەوێ ڕویدانێ چ گرنگی و بایەخێ خۆ نامینیت) (رشدی، رشاد: 1975: 19).

هەر دیسان د پێناسەکا دیترا گشتگێرتردا ژ بۆ ڕەگەزێ ڕویدانێ هاتییە کو ((ڕووداو ئەو ڕەگەزەیە کە پرۆسەی گێڕانەوەی لەسەر بنیات دەنرێ لە ڕووبەڕووبوونەوەی کارەکتەرەکان لە چوارچێوەی کات و شوێنێکی دیاریکراودا، ئەم ڕووبەڕووبوونەوانەش لە ڕێی هۆ و هۆکارە و لە بەدواهاتنێکی ڕێکوپێکدا یا خۆد بە شێوەیەکی تێکشکێنراو، بە بێ ڕەچاوکردنی هۆ و هۆکار دەخرێنەڕوو. بەم پێیە هەموو ڕووداوێکی (ڕۆمان) مەبەستێکی تایبەتی لە دوایە، کە ڕەنگدانەوەی بیری نووسەر دیاری دەکات)) (مستەفا، ڕێزان عوسمان: 2008: 19). ئەڤە دەربارەیی تێگەهـ و پێناسێن ڕەگەزێ ڕویدانێ د ڕۆمانێدا.

2.2.2. جورێن ڕویدانان ل دویڤ گرنگییا وان:

گرنگترین و بەربەلاڤترین دابەشکرنا کو بۆ جورێن ڕویدانان د ڕۆمانێدا هاتبیتەکرن، ئەو جورە یێ کو پشتبەستنێ ل سەر گرنگییا ڕویدانان دکەت، ئەڤ دابەشکرنە ل سەر دوو جوران دهێتە پارڤەکرن، ئەو ژی پێکدهێن ژ:

1.2.2.2. ڕویدانێن سەرەکی:

ئەو ڕویدانن یێن کو هەبوونا وان بۆ گرێیا ڕۆمانێ د پێویست و گرنگن. ئەڤ ڕویدانە ئەو زنجیرا بوویەرانە، یێن کو د مێشکێ نڤیسەریدا هاتینە پێکڤەگرێدان و هەموو ب سەر ئێکڤە پلان و گرێیا چیرۆکێ پێکدهینن و ئەگەر پلانداڕێتنا ڕۆمانێ نەخشەیەکێ ژهەژی و گشتگیر بیت، لادان و گوهۆڕینا هەر ئێك ژ وان، دێ بنیاتێ چیرۆکێ ب تەواوەتی تێکدەت (میقدا، مەکنوون محەمەدتاهر: 2020: 99)" کەواتە ب گۆتنەکا دیتر ((بنیاتی گێڕانەوەی ڕۆمانی لەسەر دادەمەزرێ، لە بەر ئەوەی ڕۆماننووس لە وردترین و شاراوەترین نهێنی نەبینراوە لە پرۆسەی گێڕانەوەکەی دەستپێدەکات، جگە لەوە ڕووداوی سەرەکی ڕەنگدانەوەی بیر و فەلسەفەی ڕۆماننووس و مەبەستێکی تایبەتی خۆی لە پشتە، کە دەیەوێت گوزارشتی بەلێ بکات و پێشکەشمانی بکات)) (مستەفا، ڕێزان عوسمان: 2008: 59)

2.2.2.2. ڕویدانێن لاوەکی:

ئەڤ جورێ بوویەران، ڕویدانێن هاریکارن یێن کو نڤیسەر ب هاریکارییا وان گرێیا داستانێ بەرفرهـ دکەت: خەلەکێن وێ کو هەمان ڕویدانێن سەرەکینە ب هەڤدووڤە گرێددەت، یان ب هاریکاریا وان ڤالاتییان پڕ دکەت و ڕێکێ ژ بۆ ڕویدانا بوویەرێن سەرەکی خۆش دکەت، یانژی وان تەواو دکەت. ئەڤ ڕویدانە دکارن بەشەکێ گرنگ ژ گرێیا داستانێ – ڕۆمانێ پێك بینن و هاریکار بن، ژ بۆ سالوخدانا کارەکتەران و ژینگەها داستانێ. بەلێ هەر چاوا بیت د گرنگییێدا ب پلا دوویێ دهێن و ب لادان و گوهۆڕینا هەر ئێك ژ وانا، چ گوهۆڕینێن سەرەکی و بنەڕەتی د ڕۆمانێدا دروست نابن (گیوی، حسن احمدی: 1374: 196 – 197). کەواتە ئەم دکارین بێژین ئەڤە ئەو جورە، یێ کو دبیتە هاریکار ژ بۆ دروستبونا ڕویدانێن سەرەکی د رۆمانێدا، ئانکو ڕویدانێن لاوەکی ((ئەو ڕووداوانەن کە ڕۆماننووس پەنایان بۆ دەبات، بۆ زیاتر ڕوونکردنەوە و قولبوونەوە و شیکردنەوەی ڕووداوە سەرەکییەکان لە چوارچێوەی پرۆسەی گێڕانەوەی دەق، بە مەبەستی دروستکردنی پەیوەندییەکی دیالێکتیکی لەنێوان هەردوو جۆری ڕووداوی سەرەکی و لاوەکیدا، تا کو دینامیکیەتی ڕووداوەکان

بە شێوەیەکی چالاک و کاریگەر و زیندوو، پێشکەش بە خوێنەران بکات)) (مستەفا، ڕێزان عوسمان: 2008: 84). ئەڤە ژی سەبارەتی دابەشبوونا جورێن ڕویدانان د ڕۆمانێدا.

3. پشکا دوویێ

ڕۆمانا "هەوارا نەبهیستی"(2) یا ڕۆماننڤیس (باڤێ نازێ)(3) ڕۆمانەکا مێژوویی – کەتواریيە، کو هزرا سەرەکییا وێ ل سەر هەوین ڕەشێن ئەنفالێیە ل دژی گەلێ کورد ل باشووری کوردستانێ، ژ ئالییێ ڕژێما بەعسییا عیراقێڤە، کو ڕۆماننڤیسی ل سالا (2017 ز.) نڤیسییە و ل سالا (2019 ز.) ل دهۆکێ وەشاندییە. هەلبەت ل دویڤ ناڤونیشانێ ڤەکولینێ، کو ((ڕۆلێ تەکنیکا مۆنۆلۆگێ د پێشدابرنا ڕویدانێن ڕۆمانێدا – ڕۆمانا "هەوارا نەبهیستی" یا (باڤێ نازێ) وەك نموونە)). دێ نوکە ل دویڤ گریمانا ڤەکولینێ، د بیاڤێ پراکتیکیدا ئەوا ل بەری نکە ئاماژە پێ هاتییەکرن، سەلمینین و دەینە خویانیکرن:

1.3. پێشدابرنا ڕویدانا سەرەکی ب ڕێکا مۆنۆلۆگا ب ڤەگێڕان:

هەلبەت د بیاڤێ پراکتیکێدا، پێدڤییە ل دویڤ ڕەوتا پێشڤەچوونا ڕویدانێن ئەڤێ ڕۆمانێ بچین. ئەگەر ل دەستپێکێن ڕۆمانێ دەست پێ بکەین، دێ بینین کو ڕۆماننڤیسی دەمێ ئاخڤتنا کارەکتەرەکێ ڕۆمانێ، کو پێشمەرگەیێ ب ناڤێ (عەلی)یە ڤەدگێڕیت و مفا ژ مۆنۆلۆگەکا ژ جوری ب ڤەگێڕان (ب تەداعی) وەرگرتییە و ڤیایە ب ڕێکا وێ، ڕەوتا دروستبوون و پێشکەڤتنا ڕویدانێن ڕۆمانێ ژ بۆ خواندەڤانی ڕوهن بکەت، کو ل دویڤ ناڤەڕۆکا ڕۆمانێ، ئەڤە دبیتە ڕویدانەکا سەرەکی: ((ڤێڕین و گرییێ ب هزاران زارۆك و دایکان کو ب دەهان سالێ بەرێ، ل ڤێ نەهێلێ، ل گوهێن وی دان، نۆکا ژی ئۆلانا وان ل زیلانا گوهێن وی ل هەڤ ڤەدگەڕیان و ب وان ڕە کەلکەلا گرییێ چیایانژی، وێ چاخێ وەکو بارانێ ب سەر وان دە دهاتە خوارێ. ئەوی باش دزانی، چاوا مرۆڤ د شەڕ دە، نە دووری مرنێ یە، وەها ژی، ئەڤ هۆڤکا کو ژ بەر شەڕ درەڤە، نێزی مرنێ دبت، ئەو و هەڤالێن وی یێن پێشمەرگە، تێگهشتن تەنێ ڤەگەڕ ژ بۆ قەفلێ مایە، کو ئەو ژی هاتنا بەر دەستێ دوژمنە)) (باڤێ نازێ: 2019: 7). وەکو یا دیار، ئەڤە بەحسکرنا ڕویدانان ل دەمێ بووری و گرێدانا وان ب دەمێ نهۆڤە، مۆنۆلۆگەکا ب ڤەگێڕانە، کو ئەرکێ دەستپێکرنا بەرەڤ پێشڤەبرنا پرۆسێسا ئەنفالێن ڕەش دگێڕیت.

2.3. پێشدابرنا ڕویدانا لاوەکی ب ڕێکا مۆنۆلۆگا ب نەڕاستەوخۆ:

دیسان ل دەمێ ناساندنا (عەلیێ) بابێ ژیانێ و ڕویدانا لاوەکییا ب دەستڤەهینانا پسپۆریا وی و چاوانییا سەرەدەریکرنا وی لگەل کەسێن دەوروبەر و کاریگەرییا ئەڤێ چەندێ ل سەر ئەندامێن مالباتا وی د پرۆسێسا دروستبوونا ڕویدانێن ژیانا وان یا ڕۆژانەدا، بۆ ڤێ چەندێ ژی، ڕۆماننڤیسی مفا ژ مۆنۆلۆگەکا نەڕاستەوخۆ وەرگرتییە: ((ب خوە، دوو تایبەتیێن باڤێ ژیانێ هەبوون، کێم ئاخڤتن و د ئاخاڤتنێ دە، بێ هەلچوونی. ئەڤ تایبەتیێن وی، شۆپا خوە د بنەمالا وی دە ژی هشتبوو. وی ئەڤ ڕەفتاریا خوە ژ پسپۆریا خوە وەرگرتبوو، پسپۆریا وی ژی موزیك بوو. ئەو مامۆستایێ ڤێ وانێ، ل قوتابخانا ناڤنجی بوو. هەروەها ژی دگۆتن، ئەو کێم گۆتنە، بەلێ موسیقا وی ب ئاخاڤتنە. ئەو ئاخاڤتنا ب ئاوازی، وەکو ناڤێ خوە جۆمەرد بوو و ب خەلکێ ڕە دەستڤەکری بوو، بەلێ د گۆتنێن خوە دە، چکووس بوو)) (باڤێ نازێ: 2019: 9). کەواتە ل ڤێرێ ڤەگێڕ ڕابوویە ل شوینا کارەکتەری ئاخڤتییە و هندەك زانیاری گەهاندینە و پرۆسێسا ڕویدانان پێشڤەبرییە، بەلگە ژی هەبوونا ڕاناوێن (وی، ئەو)نە، لەورا د شیاندا هەیە بهێتە گۆتن کو ل ڤێرێ مۆنۆلۆگەکا نەراستەوخۆ، بوویە ئەگەرێ بەرەڤ پێشدابرنا ڕویدانەکا لاوەکی د ڤێ ڕۆمانێدا.

3.3. پێشدابرنا ڕویدانا لاوەکی ب ڕێکا مۆنۆلۆگا ڕاستەوخۆ:

د بەردەوامییا بەرجەستەکرنا پرۆسێسا پێشڤەبرنا ڕویدانان ب ڕێکا تەکنیکا مۆنۆلۆگێ د ڤێ ڕۆمانێدا، دەمێ دایبابێن ژیانێ بەحس ژ شویکرنێ دکەن، ل ڤێرێ ژیان کو کارەکتەرا سەرەکییە، ب ڕێکا مۆنۆلۆگەکا ڕاستەوخۆ، بۆچوونا خۆ سەبارەتی ڕویدانا پرۆسێسا شویکرنێ دەردبڕیت، کانێ پێدڤییە یا چاوانێ بیت: ((شووکرن، نە ژ بۆ ڕۆژەکێ یە، هەگەر ئەو کەسێ کو ئەز پێ شوو بکم، نە ل گۆرا دلێ من بە، ئەزێ نەکم...)) (باڤێ نازێ: 2019: 10).

4.3. پێشدابرنا کۆما ڕویدانان ب ڕێکا مۆنۆلۆگا ب ڤەگێڕان:

دەمێ کو بابێ ژیانێ عەلی لگەل مێڤانێ خۆ، کو دەرکەڤتینە د ناڤا سروشتیدا بۆ سەیرانێ، جارەکا دی تەکنیکا مۆنۆلۆگێ ژ جورێ یا ب ڤەگێڕان یانژی بێژین یا ب (تەداعی)، ڕۆلێ خۆ د بەرجەستەکرنا کۆمەکا ڕویدانانادا دگێڕیت: ((مام عەلی، ل سەر خوەستەکا ماعزوویان ڕابوو سەر خوە و بەری کو ب ڕێ بکەڤە، ئاورێن خوە ل نەهێلێ

گەڕاندن، تەنێ ڤالاهی ما ل بەر چاڤان و ئۆلانا ڤێرینا ب سالان، هەر د گوهی دە، پێڕە مان. ب گاڤئاڤێتنا خوە، گاڤئاڤێتنێن شەرڤانێن کو ئەو د ناڤ وان دە بوو، بەر ب چیایی ڤە هاتن بیرا وی)) (باڤێ نازێ: 2019: 13).

5.3. پێشدابرنا ڕویدانا سەرەکی ب رێکا مۆنۆلۆگا نەڕاستەخۆ:

دیسان رۆماننڤیسی ل جهەکێ دیترێ ڤێ رۆمانێ، ژ بۆ ئاشکراکرنا چاوانییا پێشڤەچوونا ڕویدانا سەرەکییا دەستدرێژیکرنا ل سەر رووەمەتا ژیانێ و کچێن دیترێن مینا وێ د پرۆسێسا ئەنفالێدا، مفا ژ مۆنۆلۆگەکا نەڕاستەخۆ وەرگرتییە: ((ب خوە، ب ڤێ چوونێ ژیانێ مرن ب چاڤ و دلان ددیت و تشتەکی دن. ئەو تشتێ دن، هەستا ب کۆلایەتیێ و دیسا تشتەکی دن. ئەو تشتێ دن ژی، نە ب ناڤ دبوو و نە ژی... بەلێ هەر ئەو ب قەفلێ ڕە دچوو و کەنگی ئەو نێزی ئەو هێلا سۆر کو ل بەر وان هاتبوو دان، ئێدی هزر ب ڤەگەڕێ ڕە نەمابوو)) (باڤێ نازێ: 2019: 14).

6.3. پێشدابرنا ڕویدانا لاوەکی ب رێکا مۆنۆلۆگا تێکەلا ڕاستەوخۆ و نەڕاستەوخۆ:

هەروەها د پەرەگرافەکا رۆمانێدا، ب مەرەما بەرچاڤکرنا ئاوایێ ڕویدانا لاوەکییا هەڤنیاسینا (جانێ) لگەل (ژیانێ) و ئەو حەز و مەیلا کو جانێ بەرامبەری خواستەکا دلێ خۆ و تەناکرنا ئاگرێ ناخێ خۆ ب لەشێ ژیانێ ڕا و ڕویدانا سەرەدەریکرنا جڤاکی لگەل وێ، مفا ژ مۆنۆلۆگەکا تێکەلا نەڕاستەوخۆ لگەل ڕاستەوخۆ هاتییە وەرگرتن: دەستپێکێ ب رێکا مۆنۆلۆگا نەڕاستەخۆ: ((ل ڤرێ، هەست ب خوە کر کو پڕ دوور دچە و نیاسینا وێ ب ژیانێ ڕە نەگهشتیە وێ ئاستا کو هەر تشتی ژ هەڤ ڕە ببێژن. ئەوێ ل ژیانێ نەڕی، ب خوە ڕە ما و خوەست هزرا خوە ل سەر ئاورا چاڤان و هنگڤاندنا لاشان ب هەڤ ڕە، ژێرە ببێژە)) (باڤێ نازێ: 2019: 21). پاشان ب مۆنۆلۆگا ڕاستەوخۆ بەرسڤا وی حەزا خۆ بۆ ژین و ژیارا خۆ کر و گۆت: ئەڤ گۆتن د دلێ وێ دە لێدان: ((من ب چاڤێن حەزکرنێ ل جیهانێ دنەڕی، بەلێ ژ بۆ چ، ب چاڤەکی دن ل من هاتە نەڕین؟))(باڤێ نازێ: 2019: 21). هەر وەکو دبینین، ل ڤێرێ ڕویدانا نیاسین و حەزا جانێ بەرامبەری ژیانێ، ب رێکا مۆنۆلۆگا نەڕاستەوخۆ هاتییە دەربڕین و بوویەرا سەرەدەری و زۆردارییا جڤاکی بەامبەری وێ، ب رێکا مۆنۆلۆگا ڕاستەوخۆ هاتییە دەربڕین.

7.3. پێشدابرنا ڕویدانا سەرەکی ب رێکا مۆنۆلۆگا نەڕاستەوخۆ:

د بەردەوامییا ڕویدانێن سەرەکیێن رۆمانێدا، دیسان رۆماننڤیسی جارەکا دی مفا ژ مۆنۆلۆگا نەڕاستەوخۆ وەرگرتییە و ئەو ڕویدانا هاتنا فرۆکەیان و دروستبوونا ترس و سەهمێ ب سەر ژیان و کاروانێ وان یێ ئاراستەکری بەرەڤ قەدەر و چارەنڤیسێ نەدیارڤە، ب ڤێ تەکنیکێ بەرجەستە کرییە: ((ئەوێ بەرێ خوە دا ئاسیمانی و ئەو ژ ئاشۆپا هزرێ، هاتە تەنگاڤیا ڕەوشا دۆژەهێ و ئەو نەگها نە ب ئاورێن خوە ڤە و نە ژی ب هزرا خوە ڤە دوور بچە، ژ بەر کو دەنگێ بالەفڕان گرتە سەر ئاسیمانی و پێڕە – پێڕە پێلێن ژ بەر تۆفانا ترسێ سەر قەفلێ ڤە هاتن، ڤێرینیێ گرتە سەر ئاسیمانی و ئەرد ب لاشان ڤە ما نوخماندی... و ب ڤێ ژی بێدەنگی، ئەو بێدەنگیا ژ بەر هێڤی و ترسی)) (باڤێ نازێ: 2019: 49).

8.3. پێشدابرنا ڕویدانا سەرەکی ب رێکا مۆنۆلۆگا ڕاستەوخۆ:

دیسان د ئاماژەپێکرنا ب ڕویدانا قەدەرا وێ یا ڕەش، یا کو هاتییە بەرسینگێ وێ و کەسوکارێن وێ، ب رێکا مۆنۆلۆگا ڕاستەوخۆ، ژیان ب خۆ دەربڕیت و دبێژیت: ((ئەم ل هێڤیا چ بووین و چ کەت بەر مە! دیارە قەدەرا مە وەهایە... و تشتەك د دەستێ مە دە نەمایە...)) (باڤێ نازێ: 2019: 54). هەر دیسان د بەردەوامییا ڕۆل گێڕانا مۆنۆلۆگا ڕاستەوخۆ د پێشڤەبرنا پرۆسێسا پێشڤەچوونا ڕویدانێن ئەڤێ رۆمانێدا، دەمێ جانێ بەحس ژ ڕویدانا سەرەکییا زۆرداری، دڕندایەتی و دەستدرێژییا زەلامێن ئەمنا بەعسی دکەت، کانێ چ ب سەرێ وێ هینانە، لگەل خۆ دئاخڤیت و دبێژیت: ((دیارە، ژ بەر ڤێ چەندێ: ئەز هەر دەم د خەونێ دە مە، ژ بۆ کوشتنا بیرئانینێن خوە، هەما ئەز ڕابم و ب جارەکێ بکوژم، ئایا وێ دانپێدانەك هەبە، کو ئەز قەهرەمانم، بەلێ ب شێوەیەکی دن؟)) (باڤێ نازێ: 2019: 59).

9.3. پێشدابرنا ڕویدانا سەرەکی ب رێکا مۆنۆلۆگا ڕاستەوخۆ:

هەروەها ژی هەر گرێدایی ب جانێڤە و ڕویدانا سەرەکییا ئەوێ دەستدرێژییا کو زەلامێن ئەمنا بەعسیان کرینە سەر رووەمەتا وێ و ئەو کرێت کرین، ب ناخەکێ تژی و دلەکێ ب شەوات، جانێ ب دیالۆگەکا ڕاستەوخۆ کو یا ب تنێیە، ئاراستەیێ گازندەیێن خۆ دەدەتە ئالییێ جڤاك و خەلکی و دەربڕینێ ژ وێ ئێشا مینا مرنێ کەت و

دبێژیت: ((هۆ خەلکنۆ! گرییێ من تێت، ژ بۆ خودێ هوون ژی ب من ڕە بگرین و دە بەلا بێن کو هێسرێن وان زوها بوونە، ل مە بنەڕن و بکەنن. ما نە من گۆتبوو کو هێسر دەستنیشانا مرۆڤایەتییێ د مرۆڤی دە یە. ب گرییێ خوە ڕە، ئەز دخوازم، ژ خوە و ژ دونیاییێ بخەیدم، بەلێ ژ بۆ خوەدێ، ب خەیدێ ژ من ڕە نەبن پشگر! ئەز دخوازم هوون بزانبن، ئەڤێن چاڤ هۆڤ، وێ چ ل پەی مە بهێلن)) (باڤێ نازێ: 2019: 65).

10.3. پێشدابرنا ڕویدانا سەرەکی ب ڕێکا مۆنۆلۆگا نەڕاستەوخۆ:

هەر د بەردەوامییا ڕویدانا سەرەکییا بێ ڕوومەتکرنا جانێ، کو کریارا سێکسی ژ لایێ بەرپرسێ بەعسیڤە لگەل وێ دهێتەکرن و دەمێ وێ های ژ خۆ دبیت، دڤێت نەرازیبوونا خۆ بەرامبەری وێ چەندێ دەربڕیت، بەلێ نە شیان هەنە و نە ژی وێرەکی، لەوما ب دیالۆگەکا ڕاستەوخۆ بەرامبەری بەرپرسی بەعسی، کو کریارا سێکسی لگەل وێ ئەنجام دایە، یا دلێ خۆ، لگەل ناخێ خۆ دبێژیت: ((من ژی، خوەست ئەز ژێرە ببێژم، ما نە دێلك بەری خوە بدە، پێنج ڕۆژان یاریان ب کووچکان ڕە دکە و دووڕە خوە ددە بێ دلێ خوە، بەلێ ئەزێ ژ بۆ چ خوە بدم کەسێ بێ دلێ خوە؟ بەلێ ڕەوشا من، نە ڕەوشا ڤێ گۆتنێ بوو و ئەز مام بێدەنگ)) (باڤێ نازێ: 2019: 72). کەواتە جانێ ل ڤێرێ پشتی کو کریارا سێکسی لگەل هاتییە ئەنجامدان، ڤیایە کو نەڕازیبوونا خۆ دەربڕیت، بەلێ ژ بەر بێ دەسەلاتییا خۆ و نەوێریانێ، ب تنێ ب مۆنۆلۆگەکا ڕاستەوخۆ، نەڕازیبوون و گازندەیا خۆ دەربڕییە.

11.3. پێشدابرنا ڕویدانا سەرەکی ب ڕێکا مۆنۆلۆگا نەڕاستەوخۆ:

دەربارەیی ڕاستییا دەستپێکرنا ڕویدانا سەرەکییا هەوێن ڕەشێن ئەنفالێ ژ لایێ بەعسیانڤە، ڕۆماننڤیس ب مۆنۆلۆگەکا نەڕاستەوخۆ ل شوینا جانێ وێ چەندێ ددەتە خوینانیکرن، کو ل وێرێ ب زاراڤێ "فەرمانا کوردان" هاتییە ناساندن: ((ب چوونا دەمێ، ئەوێ ڕاستیەك د گۆتنا مەسئوولێ ئەمنیەتا سەدامی دە دیت، کو ئەو ژی دەستپێکرن ب فەرمانا کوردان بوو. ئەرێ، ئەو نە ب ڤی ناڤی بوو، بەلێ ژێ کەمباختر بوو)) (باڤێ نازێ: 2019: 85)

12.3. پێشدابرنا ڕویدانا سەرەکی ب ڕێکا مۆنۆلۆگا ڕاستەوخۆ:

و ل دویماهییا ڕۆمانێ، ڕۆماننڤیسی جارەکا دی ژ بۆ بەرجەستەکرنا پرۆسێسا پێشڤەچوونا ڕویدانێن ڕۆمانێ بەرەڤ داوییڤە، مفا ژ مۆنۆلۆگەکا نەڕاستەخۆ وەرگرتییە و شیایە ب ڕەنگەکێ جوان، ڤەگێڕانا قەدەر و چارەنڤیسا ڕەشا ژیانێ و مالباتا وێ و هزاران کوردێن دیتر بکەت: ((ژ خوە، د ڤێ دەمێ دە، ژیانێ کەتە بەر ڕیەك تاری کو ڕوهنی، د داوییێ دە، نە دهاتە دیتن. و ئەو کولیلکێن کو ڕۆژەکی ژ ڕۆژان، ب خەمگینی د گیانێ وێ دە، د پشکڤین، ئێدی چلمسین. ب ڤێ ژی، هەست و گیانێ وێ هاتن پەرتاندن. و بەری کو چەند گاڤان بەر ب خاچەڕێکا مرنێ ڤە باڤێژە، ئەوێ ب ئاورێن خوە خاتر ژ باڤێ خوە خوەست و ئەوی ژی ب هێسرێن خوە بەرسیڤا وێ دا. ئەڤجا، ئەوێ ب ئاورێن خوە، ل پاش خوە نەڕی و دیت کو ڕێزەك بێ داوی، ژ کەچان، دانە سەر ڤێ شۆپا ل بەر وندابوونێ)) (باڤێ نازێ: 2019: 86). کەواتە هەر ب ڕێك و مفا وەرگرتنا ژ تەکنیکا مۆنۆلۆگێ، کو ژ جورێ مۆنۆلۆگا نەراستەوخۆیە، ڕۆماننڤیس دویماهییێ ب پرۆسێسا ڕویدانێن ڕۆمانا خۆ یا کو ب دویماهییەکا ڤەکری دهینیت.

4. ئەنجام

پشتی ب دویماهی هاتنا ئەڤێ ڤەکۆلینێ، هەر وەکو ل دەستپێکا گریمانەیا ڤەکۆلینێ مە ئاماژەپێکری، ئەم گەهشتینە چەند ئەنجامەکان:

پمۆنۆلۆگ وەکو تەکنیکەکا هەستیار و کاریگەر د ئەدەبیاتێدا ب گشتی و د ژانرێ ڕۆمانێدا ب تایبەتی، شیانێن ڕۆل گێڕانێ د بەرەڤ پێشدابرنا ڕەگەزێن دیترێن ڤەگێڕانکیدا، ژ وان ژی ڕەگەزێ ڕویدانێ د ڕۆمانێدا هەنە.

انڕۆماننڤیسێ وەکو شارەزا و خودان سەربوڕا درێژا بەرهەمدارییێ، شیایە تەکنیکا مۆنۆلۆگێ وەکو چەکەکێ ب باندۆر و کاریگەر بێخیتە د خزمەتا ڕۆمانا خۆدا، ژ پێخەمەت پێشدابرنا ڕویدانێن ڕۆمانا خۆ ئەوا ل ژێر ناڤێ "هەوارا نەبهستی."

3.ژ وان چوار جورێن تەکنیکا مۆنۆلۆگێ کو د بیاڤێ تیۆریدا مە ئاماژە ب وان کرییە، مفا ژ سێ جور ژ وان جورین تەکنیکا مۆنۆلۆگێ وەرگرتییە، کو ئەو ژی جورێن: (ڕاستەوخۆ، نەڕاستەوخۆ و یا ب ڤەگێران).

كمۆنۆلۆگا نەڕاستەوخۆ ژ بەر سروشت و پێکهاتا ڕویدانێن ئەڤێ ڕۆمانێ و پرۆسێسا پێشڤەچوونا وان، ب ڕێژەیەکا پتر ژ هەر دوو

جورێن دیترێن ئاماژەپێكری، ژ لایێ (باڤێ نازێ) ڤە مفا ژێ هاتییە وەرگرتن، ب تایبەتی ڕویدانێن سەرەكی.

یێ مفا وەرگرتنا ڕۆماننڤیسی ژ مۆنۆلۆگا ڕاستەوخۆ، د ئاستەكێ باشدایە بۆ پێشڤەبرنا ڕویدانێن سەرەكی و لاوەكییێن ئەڤێ ڕۆمانێ، كو ڕۆل گێڕانا ڤی جوری، پشتی جورێ مۆنۆلۆگا نەڕاستەوخۆ دهێت.

6.بۆ بەرجەستەكرن و بەرەڤ پێشڤەبرنا پرۆسێسا پێشكەڤتنا ڕویدانێن ڤێ ڕۆمانێ، (باڤێ نازێ) ب كێمی مفا ژ مۆنۆلۆگا ژ جورێ ب ڤەگێڕان یانژی یا (ب تەداعی) وەرگرتییە، كو د بایەخێدا ئەڤ جورە ب پلا سێیێ دهێت.

5. پەراوێز

1. :Émile Benvenisteڕۆژهەلاتناس و زماناسێ فرەنسی، سالا (1902 ز.) ژدایكبوویە و پرانییا كار و بەرهەمێن وی دەربارەیی ڤەكۆلینێن ل سەر زمانێن هندوئەورۆپینە. ناڤبری ل سالا (1976 ز.) مرییە.

2.ڕۆمانا "هەوارا نەبهیستی"، ڕۆمانەكا ڕۆماننڤیسێ مەزنێ كورد (باڤێ نازێ)یە كو ل سالا (2019 ز.) هاتییە وەشاندن، ژ لایێ فۆندا (جانێ خەلەف)ڤە. مژارا سەرەكییا ئەڤێ ڕۆمانێ، هەوێن ڕەشێن ئەنفالێنە كو ڕۆماننڤیس بەحس ژێ دكەت، كانێ چاوانێ ئەڤ زۆرداری و تاوانا دژی مرۆڤایەتییێ ب سەرێ گەلێ كورد ل باشوورێ كوردستانێ هاتییە و هەر د پرۆسێسا ئەڤێ هەوێدا، بەحسێ چەندین پرسێن گرنگ و هەستارێن جڤاكێ كوردی ژ زاردەڤێ هەردوو كارەكتەرێن سەرەكییێن ئەڤێ ڕۆمانێ ڤەدگێڕیت، ئەو ژی (ژیان)، كو كچەكا كوردا موسلمانە و هەڤالا وێ (جانێ)، كو كچەكا كریستیانە. گەلەك ڕویدانێن نەخۆش ب سەرێ ڤان هەردوو كچان دهێن، بەلێ (جانێ) ب چوونا خۆ بۆ ئەورۆپا لگەل دایكا خۆ قورتال دبیت. (ژیان) ژی وەكو هزاران كوردێن دیتر بەرەڤ قەدەر و چارەنڤیسەكێ نەدیار و ڕەشێ ژیانا خۆڤە دچن ...

3.ناڤێ وی (محەمەد عەبدولەتیف عەبدولرەحیم) یێ ناڤدار ب (باڤێ نازێ)یە، ل سالا (1946 ز.) ل گوندێ (كۆچوكا) ل سەر خەتێ، ئانكو باكورێ كوردستانێ ژ دایكبوویە . ل سالا (1953 ز.) لگەل مالباتا خۆ هاتییە بن خەتێ، ئانكو ڕۆژئاڤایێ كوردستانێ. ل سالا (1957 ز.) مالا وان ب ئێكجاری ل بن خەتێ ئاكنجی دبن. ل دەستپێكێ ل عاموودێ ئاكنجی بوون، پاشان هاتنە ڤەگوهاستن ژ بۆ باژێرێ (حەسەكێ) و تا سالا (1967 ز.) خواندنا خوە ل وێرێ برییە سەری. سالا (1969 ز.) ژ بۆ خواندنێ چوویە ئێكەتییا سۆڤیەتێ و ل سالا (1980 ز.) ل زانكۆیا موسكۆ یا حكوومی، ناما دكتۆرایێ وەرگرتییە. سالا (2003 ز.) دهێتە باشوورێ كوردستانێ و بۆ ماوەیێ نێزیكی یازدە سالان ل هەر دوو زانكۆیێن دهۆكێ و زاخۆ، وانەیان دبێژیت و ل سالا (2014 ز.) خانەنشین دبیت و نوكە ژی ل وەلاتێ ڕووسیایێ دژیت و یێ بەردەوامە ل سەر خەباتا خۆ یا ئەدەبی و ڕەوشەنبیری. (باڤێ نازێ) حەتا نوكە خودان پتری ژ (30) بەرهەمانە. ژ گرنگترین بەرهەمێن وی ژی: ڕۆمانێن: "چیایێن ب خوینێ ئاڤدایی" ستۆكهۆلمێ تە چ دیتیە بێژە" دارا پەلوەشیایی" هێلینا پەپووكان" خەونا ب هێڤی". هەروەها كورتە ڕۆمانێن: "هەوارا نەبهیستی" مریێ حەرام" هێسرێن گوتنا بێ گوتن" خوەشییا ب ئێش". دیسان كۆمەلە چیرۆكێن: "گوڤەندا ل بەر مرنێ و هێسر و باران". تیۆریا ئەدەب (ئامادەكرن)" دیرۆكا ئەدەبا بیانی (5 بەرگ – ئامادەكرن)" فەرهەنگا تێرمێن وێژەیی (ئامادەكرن) و ڕێزمانا كوردی (ئامادەكرن).

6. لیستا ژێدەران

1.6. پەرتووك:

1.1.6. ب كوردی:

ئەلۆەنی، نەجم خالد. 2006، تەكنیكی دایەلۆگ لە هەندێ نموونەی هاوچەرخی كورتە چیرۆكی كوردیدا. چاپخانەی ئارابخا. كەركوك .
ەباڤێ نازێ. 2019، هەوارا نەبهیستی. چاپا ئێكێ. چاپخانا ڕانمی – ئیران. دهۆك. فۆندا جانێ خەلەف.
بەیاتلی، قاسم (دكتۆر). 2013، تێگەهـ و دەستەواژەیێن شانۆیێ. و: حكمەت زێوكی، دهۆك. ڕێڤەبەریا چاپ و بەلاڤكرنێ – دهۆك.
پرێنس، جیرالد.2011، زاراڤێن ڤەگێڕانێ. و: عابد خەزنەدار، و: جەلال مستەفا، دهۆك. پرۆژێ هەڤپشكێ كۆڤارا مەتین و وەزارەتا ڕەوشەنبیری و لاوان.
راحاجی، نەفیسا ئیسماعیل. 2005، تەكنیكا ڤەگێڕانێ د كورتە چیرۆكێن فازل عومەری دا. چاپخانا هاوار. دهۆك. وەشانا ئێكەتیا نڤیسەران.
خدر، ڕێزان ڕەحمان. 2012، تەكنیكی گێڕانەوە لە ڕۆمانەكانی (عەبدوللا سەڕاج) دا. چاپخانەی ڕۆژهەلات. هەولێر. بلاوكراوەی یەكێتی نووسەرانی كورد – مەلبەندی گشتی.
كۆرەحمان، عەبدوللا. 2012، ڕۆمانە شیعر (مێژوو و سەرهەلدان). چاپخانەی ڕۆژهەلات. هەولێر. بلاوكراوەی یەكێتی نووسەرانی كورد – مەلبەندی گشتی.
ڕەسوول، شوكریە (د.). 2005، تەكنیكی گێڕانەوە لە چیرۆكەكانی (مارف بەرزنجی) دا. چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە. هەولێر.
مستەفا، ڕێزان عوسمان. 2010، بنیاتی جۆرەكانی ڕووداو لە ڕۆمانی كوردی باشووری كوردستاندا 1985 ـ 1990. هەولێر. بلاوكراوەی ئەكادیمیایی كوردی.

عەبدوللا، پەروین. 2008، رەگەزەكانی دراما لە شیعری لیریكی كوردیدا (كرمانجی خواروو 1988–راپەڕین). سلێمانی. چاپ و پەخشی سەردەم.

موفتی، پەری ساڵح (د.). 2012، گێڕانەوە لە چیرۆكەكانی (ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل)دا، چاپخانەی حاجی هاشم. هەولێر. بڵاوكراوەی ئەكادیمیایی كوردی.

2.1.6. ب عەرەبی:

12. الصالحی، فواد (د.). 2001. علم المسرحیه وفن كتابتها. اربد. دار الكندی للنشر والتوزیع.

رشدی، رشاد (د.). 1975. نقریه الدراما من ارسگو الی الان. بیروت. دار العوده.

عبدالله، عدنان خالد (الدكتور). 1986. النقد التگبیقی التحلیلی. بغداد. دار الشؤون الپقافه العامه.

3.1.6. ب فارسی:

بولتون، مارجوری. 1386، كالبدشناسی درام. ت: رچا شیرمرز، چ: دوم، تهران: نشر قگره.

16. خلج، منصور. 1383، تئاتر و نشانەها. تهران: نشر سورەی مهر.

ریما مكاریك، ایرنا. 1385، دانش نامەی نقریەهای ادبی معاصر. ت: مهران مهاجر و محمد نبوی، چ: دوم، تهران: مؤسسەی انتشارات ئگە.

گیوی، حسن احمدی (دكتر). 1374، از فن نگارش تا هنر نویسندگی. تهران: نشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

كادن، جی. ای. 1386، فرهنگ ادبیات و نقد. ت: كاڤم فیروزمند، چ: دوم، تهران: نشر شادگان.

كی، رابرت مك. 1387، داستان (ساختار،سبك واصول فیلمنامەنوسی)، رابرت مك كی، ت:محمد گڒر ێبادی. چاپ سوم، تهران. انتشارات هرمس .

2.6. نامێن ئەكادیمی:

1.2.6. دكتۆرا:

حسین، عەتا رەشید. 2012. بنیاتی دەق لە درامای كوردیدا(1911 – 1970) ڕاپەڕین. نامەی دكتۆرا. زانكۆی سلێمانی. سلێمانی.

حەسەن، شڤان قاسم. 2019. بەرجەستەبوونا ململانا هێزێن هەڤدژێن دراماتیكی د داستانا "شێخێ سەنعان" یا (فەقییێ تەیران) دا. نامەی دكتۆرا. كۆلیژی زمان. زانكۆی سەلاحەددین. هەولێر.

مەجید، دیار فایەق. 2013. شەپۆلی هۆش لە رۆمانی كوردیی باشووری كوردستاندا (بە دیالێكتی كرمانجی ناوەڕاست 1972 – 2002). نامەی دكتۆرا. زانكۆی سلێمانی. سكوڵی زمان. سلێمانی.

میقدا، مەكنوون محەمەدتاهر. 2020. تەكنیكا دیالۆگا درامایی د (حەیرانۆك)ا كوردیدا. نامەی دكتۆرا. كۆلیژی زمان. زانكۆی سەلاحەددین. هەولێر.

3.6. گۆڤار:

1.3.6. ب فارسی:

صرفی، محمدرچا (دكتر)" اسفندیاری، مهسا. 1391. انواع تك گویی در منقومەهای عگار. نشریه ادب و زبان. شماره 32. سال 15.

4.6. چاڤپێكەڤتن:

ردی باڤێ نازێ (دكتۆر). 2019/11/25، چاڤپێكەڤتن. زاخۆ. زانكۆیا زاخۆ. فاكۆلتییا زانستێن مرۆڤایەتی. پشكا زمانێ كوردی. دەمژمێر: 1:30.

وظيفة تقنية المونولوج لإستباق الاحداث في النص الروائي – رواية "هاوارا نبهيستي" للروائي (بافي نازي) أنموذجا-

الملخص:

الرواية كجنس ادبي مهم من الادب الملحمي، بصورة تقريبية جميع انواع الاجناس والتقنيات السردية. هنالك علاقة تسلسلية بين هذه التقنيات واحيانا يكونون علاقة تكميلية مع بعضها و علي سبيل المثال،لا يوجد حوار بدون الشخصيات وكذلك لا يوجد احداث وصراع بدون تقنيات الشخصيات والحوار. المونولوج – بجميع انواعها– تقنية مهمة في النصوص الادبية بصورة عامة والنص الروائي بصورة خاصة لها وظيفة مهمة خاصة اذا كان الروائي ماهرا يستطيع ان يجسد هذه التقنية في اغناء نصه الروائي من الناحية التقنية والسردية. (بافي نازي) كروائي صاحب تجرية،استطاع ان يستفيد من تقنية المونولوج ويوظفها في خدمة التقنيات الاخري وخاصة في خدمة عنصر الحدث لاجل توجيه مسار الاحداث في النص الروائي، لهذا السبب كان اختيارنا علي الرواية هاوارا نبهيستي" للروائي (بافي نازي) مادة لبحثنا هذا. استطاع الروائي في هذه الرواية ان يوظف تقنية – المونولوج بجميع انواعها – لخدمة استباق الاحداث في نص الرواية ولهذا السبب كان اختيارنا لعنوان هذه الدراسة والمعنونة بـ ((وظيفة تقنية المونولوج لإستباق الاحداث في النص الروائي رواية "الصرخة الصامتة" للروائي (بافي نازي) أنموذجا))

الكلمات الدالة: رواية الصرخة الصامتة، تقنية المونولوج، انواع المونولوج، عنصر الحدث، عملية استباق الاحداث.

The Role of Monologue Technique in prolepsis Events in Bave Nazes Novel 'Hewara Nebihisti as a model.

Abstract:

A Novel as an important and wider literary genre from epical literature type, if it cant be said overall, but it comprises most the techniques and elements of narration. Accordingly, these techniques and elements are, as series, related to each other and they are usually complementary to each other. For instance, the dialogue wouldnt be produced without characters, also, without having a dialogue and characters, no conflict and events will be created and etc. Monologue also, with its types as major technique that has its sensitive impact on in the literary works in general and in the novels particularly, it has a great role. So, if a novelist is a skillful one, he/she will get the best advantages from that sensitive technique and makes the novel most effective in terms of technique. Bave Naze as a Kurdish experienced novelist, got a great benefit from Monologue technique in his novels and he abled to activate that technique to motivate ad progress the other techniques in his writing as well, the event in particular, which the Monologue Technique could directly change the events, that is, the study case of this research is a novel by Bave Naze entitled "Hewara Nebihisti" which it is dealt with by the process of Monologue technique so effectively, in addition, the technique with its types enhanced the events of in the different settings of the novel, therefore, the title " The Role of Monologue Technique in progressing Events in Bave Nazes Novel Hewara Nebihisti As model, is selected for this study.

Keywords: A Novel Hewara Nebihisti, Monologue Technique, Types of Monologue, Elements of an Event. Process of prolepsis the Events.